

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วเสด็จออกประกาศพระศาสนา

นับแต่ทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์จนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ และทรงแสดงธรรมโปรดกุลบุตรทั้งหลายผู้มีอุปนิสัยจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้จำนวน ๖๐ รูป พระองค์จึงได้ส่งพระสาวกออกจาริกไปในที่ต่างๆเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลาย พระสาวกทั้งหลายได้ชักนำให้กุลบุตรจากวรรณะต่างๆ เข้ามารับบวชในพระพุทธศาสนา เช่น พระอัสสชิเถระที่ได้ชักนำเอาอุปติสสะกับโกทิตะให้เขามารับบวชในพระพุทธศาสนาจนบรรลุพระอรหันต์ และได้รับแต่งตั้งให้เป็นอัครสาวก นอกจากพระอัสสชิจะได้นำพระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะเขามารับบวชในพระพุทธศาสนาแล้วพระสาวกรูปอื่นก็ได้นำกุลบุตรเขามารับบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

จุดหมายสูงสุดของการที่พระพุทธองค์ทรงประกาศพระศาสนา

เพื่อนำผู้ที่เขามารับบวชให้พ้นจากความทุกข์ การพ้นจากความทุกข์ก็คือการบรรลุมรรคผล การที่ผู้เขามารับบวชปฏิบัติแล้วได้บรรลุมรรคผล เป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ผู้บวชส่วนมากก็มุ่งหวัง สิ่งที่ยึดมั่นแล้ว ก็จักประกาศตนในสิ่งที่ตนได้สำเร็จผล แต่การบอกสิ่งที่เรียกว่า มรรคผล ในพระพุทธศาสนา แก่ผู้อื่น ถือว่า เป็นการอวดอุตตริมนุสสธรรม ภิกษุผู้อวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน ต้องอาบัติสถานเบา ส่วนผู้อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนแก่ผู้อื่น ต้องอาบัติสถานหนัก ถึงขาดจากความเป็นภิกษุ

พระโศณโกฬิวิสเถระเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่เขามารับบวชในพระพุทธศาสนา

ด้วยมุ่งหวังที่จะบรรลุมรรคผล ท่านได้ตั้งจิตปรารภว่า ตั้งแต่ครั้งพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้รับพยากรณ์จากสำนักของพระพุทธเจ้าปทุมุตตระว่า จักได้ออกบวชและเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้าโคดม จากศาสนาของพระพุทธเจ้าปทุมุตตระ พระโศณโกฬิวิสเถระยังได้เกิดและบวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าอโนมทัสสี ท่านได้เวียนว่ายตายเกิดหลายภพหลายชาติ จนในชาติสุดท้าย

ท่านได้มาเกิดในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันได้สดับพระธรรมเทศนาเกิดศรัทธาแล้วออกบวชซึ่งเมื่อบวชเข้ามาท่านปรารภกับตัวท่านเองว่าการที่จะบรรลุได้นั้นต้องมีความเพียรให้มากได้เดินจงกรมอย่างหนักจนเท้าแตกเลือดไหลเกิดความคิดว่าขึ้นว่าคงไม่ได้บรรลุคุณธรรมใดๆ จึงเกิดความท้อแท้จักลาสิกขาเสีย พระพุทธเจ้าทราบความคิดของท่านจึงเสด็จมาตรัสสอนโดยยกอุปมาเรื่อง พิน ๓ สาย ว่า พินสายที่ตึงเกินไป สายที่หย่อนเกินไป เหมือนกันการปฏิบัติธรรม เกร็งเกินไปทำให้ฟุ้งซ่าน หย่อนเกินไปทำให้เกิดความเกียจคร้าน เพราะฉะนั้น จึงตั้งสายพินให้แต่พอดี

เปรียบเหมือนการปฏิบัติธรรมหรือการบำเพ็ญเพียรต้องทำให้พอดี ปรับอินทรีย์ คือศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญาให้เสมอกัน จึงจะเกิดผล หลังจากได้รับโอวาทท่านได้บำเพ็ญเพียรต่อมาไม่นานจึงได้บรรลุพระอรหัตตผล จนได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าไว้ในเอตทัคคะทางด้านปรารภความเพียร

หลังจากที่พระโสณโกฬิวิสเถระ บรรลุมรรคผลแล้ว ท่านได้พยากรณ์อรหัตตผลให้พระพุทธองค์ทรงทราบ การพยากรณ์อรหัตตผล ก็ คือ การ บอก หรือ การ อด อด ตริ ม นุ ส ส ฐ ร ร ม แก่ บุ ค ล อื่น ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุพูดอวดอุตตริมนุสสธรรมทั้งที่มีในตนและไม่มีในตน ภิกษุผู้อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ถ้าพูดอวดหรือบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน แก่ผู้อื่นต้องอาบัติปาจิตตีย์ ตามที่กล่าวแล้ว แต่การที่พระโสณโกฬิวิสเถระพยากรณ์พระอรหัตตผล (อวดอุตตริมนุสสธรรม) ที่มีในตน พระพุทธเจ้าทรงรับรอง และพระโสณโกฬิวิสเถระก็ไม่ต้องอาบัติ แสดงว่าการอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้นมีขอบเขตที่จะพูดอวดแล้วไม่ต้องอาบัติ ถ้าไม่อยู่ในขอบเขตผู้กล่าวหรือบอกก็ต้องอาบัติแน่นอน

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมานี้

ผู้ วิ จั ย จั ง ส น ใจ ที่ จะ ศี ก ข า บ ท บ า ท ของ พระ โ ส ณ โกฬิ วิ ส เถ ร ะ ในเรื่องที่ท่านปรารภความเพียรอย่างหนักในการปฏิบัติเพื่ออันจะทำให้รู้แจ้ง เดินจงกรมจนเท้าทั้งสองแตก สถานที่เดินจงกรมเป็นเลือดคุดที่ฆ่าโค กระทั่งพระศาสดาทรงแนะนำให้บำเพ็ญความเพียรเปรียบกับสายพินสามสาย คือไม่หย่อน ไม่ตึงเกินไป ให้ดำเนินตามหลักมัชฌิมปฏิปทา คือทางสายกลาง

จนได้รับเอตทัคคะด้านปรารภความเพียร เรื่องการที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสวมรองเท้า
เรื่องที่พระโสณโกปิวิสเถระพยากรณ์อรรถัตถผล หรือบอกอรรถัตถมนุสสรธรรม
การพยากรณ์อรรถัตถผลกับการอวดอรรถัตถมนุสสรธรรม ต่างกันอย่างไร
และขอพบเขตของบุคคลผู้บรรลุคุณวิเศษดังกล่าวมานี้
ถ้าหากว่าท่านเหล่านั้นกล่าวอวดอรรถัตถมนุสสรธรรม อวดแบบไหนต้องอาบัติ
อวดแบบไหนไม่ต้องอาบัติ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
คือพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา รวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อจะได้อะไรใหม่ ๆ หลักเกณฑ์ในการตัดสินอิทธิฤทธิ์ที่เกิดขึ้น
เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของภิกษุสงฆ์
ตลอดถึงการนำไปเผยแผ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

โดยนัยนี้ ผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นเรื่องที่สมควรอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัย และสรุปให้ชัดเจนว่า
โสณโกปิวิสเถระ ซึ่งเป็นผู้ได้รับการพยากรณ์อรรถัตถผล
การได้รับพุทธานุญาต และพุทธานุญาต ความต่างกันอย่างใด
ดังนั้น การศึกษาบทบาทของพระโสณโกปิวิสเถระ
น่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้เข้าใจในแนวความคิดเรื่องการพยากรณ์อรรถัตถผลได้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาชีวประวัติของพระโสณโกปิวิสเถระ

ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาคุณธรรมและบทบาทของพระโสณโกปิวิสเถระ

ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและบทบาทของพระโสณโกปิวิสเถระ

ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ เพื่อต้องการทราบชีวประวัติของพระโสณโกฬิวิสเถระ
ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๓.๒

เพื่อต้องการทราบถึงคุณธรรมและบพาทของพระโสณโกฬิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๓.๓ เพื่อต้องการทราบว่าคุณธรรมและบพาทด้านการพยากรณ์
ด้านพุทธานุญาต ด้านพุทธบัญญัติของพระโสณโกฬิวิสเถระ มีความต่างกันอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและบพาทของพระโสณโกฬิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะคุณธรรม บพาท หน้าที่ การพยากรณ์หรือหัตถผล หลักเกณฑ์ และขอบเขตการพยากรณ์หรือหัตถผลของพระโสณโกฬิวิสเถระ โดยศึกษาวิเคราะห์จากคัมภีร์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โดยยึดคัมภีร์พระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาทเป็นหลักในการนำเสนอ

๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

๑.๕.๑ วิเคราะห์ หมายถึง

การจำแนกแยกแยะถึงลักษณะของคุณธรรมและบพาทพระโสณโกฬิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่คัมภีร์พระไตรปิฎก พระอรรถกถา รวมทั้งหนังสือที่บรรดาผู้รู้ทั้งหลาย นักวิชาการ ได้ประพันธ์ไว้

๑.๕.๒ คุณธรรม หมายถึง

คุณงามความดีหรือธรรมที่เป็นความดีของพระโสณโกฬิวิสเถระที่ประพฤติปฏิบัติอันก่อให้เกิดสันติสุข

๑.๕.๓ **บทบาท** หมายถึง บทบาทในด้านต่าง ๆ ของพระโสม โกพิวิสเถระ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๑.๕.๔ **พระโสมโกพิวิสเถระ** หมายถึง พระมหาสาวกองค์หนึ่งในบรรดาหนึ่งในอสีติมหาสาวกที่ได้รับแต่งตั้งในทางปรารภความเพียร

๑.๕.๕ **พยากรณ์หรือหัตถผล** หมายถึง การเปิดเผยหรือบอก คือภิกษุบอกภิกษุหรือ บอกแก่ภิกษุให้ทราบว่าตนบรรลุมรรคผลแล้ว

๑.๕.๖ **อุตตริมนุสสธรรม** หมายถึง การกล่าว การแสดงอาการอดสิ่งที่ไม่ดีในตน ก็คือธรรมของผู้ที่ใดมานและพระอริยบุคคล ธรรมที่ยิ่งกว่าธรรมของมนุษย์ คุณวิเศษคือญาณทัสสนะอันสามารถความรู้ความเห็นพิเศษอันสามารถทำให้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคล

๑.๕.๗ **พระพุทธศาสนา** หมายถึง พระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเป็นนิกายที่คณะสงฆ์ นิกายเถรวาทได้ยึดถือตามแบบแผนและการปฏิบัติดั้งเดิม ไม่แก้ไขหรือปรับปรุงพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติประกาศไว้ซึ่งปรากฏในรูปแบบของพระไตรปิฎกและคัมภีร์ชั้นต่าง ๆ มีอรรถกถา ฎีกา เป็นต้น โดยเคารพนับถือพระธรรมและพระวินัยเสมือนองค์พระพุทธเจ้า

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literatures Review) ในที่นี้ ผู้วิจัยได้เรียงลำดับตามหนังสือ งานวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมาย ๒ประการ คือ (๑) ต้องการสำรวจภาพรวมขององค์ความรู้ (form of knowledge) ที่ตีความในเรื่องของบทบาทพระโสมโกพิวิสเถระว่าได้นำแนวทางไปทางทิศใดบ้างและเพื่อป้องกันหรือซ้ำซ้อนกับงานวิจัยหรืองานวิชาการที่นักวิชาการได้ทำมาแล้ว (๒) เพื่อให้เห็นช่องว่างทางวิชาการที่นักวิชาการทั้งหลายยังไม่ได้ทำการศึกษาหรือศึกษามาบ้างแล้วแต่ยังไม่ครอบคลุม

๑.๖.๑ **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)** ได้กล่าวถึง บทบัญญัติในพระวินัยว่า

บทบัญญัติในวินัยซึ่งแสดงถึงเจตนานามธรรมที่มุ่งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้ความสำคัญแก่สงฆ์ที่ควรกล่าวไว้ในที่นี้ อีกอย่างหนึ่งได้แก่พุทธบัญญัติไม่ให้ภิกษุอวดอุตริมนุชธรรม คือ คุณวิเศษหรือการบรรลุธรรมอย่างสูงที่เกินปกติของมนุษย์สามัญเช่น สมาธิ ฌาน สมาบัติ มรรคผล ถ้าอวดโดยที่ตนไม่มีคุณวิเศษนั้นจริง คือหลอกลวง ย่อมต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ แต่ถึงแม้ว่าจะได้บรรลุคุณวิเศษนั้นจริง ถ้าพูดอวดหรือบอกกล่าวแก่ชาวบ้าน หรือผู้อื่นใดที่มีใช้ภิกษุหรือภิกษุณีก็ไม่พ้นเป็นความผิด เพียงแต่เบาลงมาเป็นอาบัติปาจิตติย

๑.๖.๒ จานีเยร ทรงฤกษ์ ได้กล่าวถึงการได้รับการทรงประกาศเกียรติคุณจากพระเจ้า มีพระเจ้าให้เป็นหนึ่งของพระโสณโกปิวิสเถระ จนเป็นที่ยอมรับของบรรดาเพื่อนสหธรรมิก (ผู้ประพฤตินิยมร่วมกัน) ซึ่งมีข้อความปรากฏอยู่ในบาลีคัมภีร์อังคุตตรนิกาย เอกนิบาตว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยกย่องพระโสณโกปิวิสเถระไว้ฐานะที่ยอดเยี่ยกว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระโสณโกปิวิสเถระเป็นเอตทัคคะ คือ ผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เป็นสาวกของพระตถาคต ฝ่ายปรารภความเพียร การได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอตทัคคะของท่านพระโสณโกปิวิสเถระ เพราะอาศัยสาเหตุที่ท่านได้รับกระทำความดีต่างๆมาและได้ตั้งปณิธาน คือ หมั่นกระทำความดีในปัจจุบันกาลนี้ จนเป็นที่รู้จักกันและยอมรับกันทั่วไปในหมู่พุทธบริษัท จึงนับว่าการได้รับยกย่องให้เป็นเอตทัคคะ คือผู้ยอดเยี่ยม สมเหตุสมผลทุกประการ

๑.๖.๓ บรรจบ บรรณรุจิ ได้กล่าวถึง บทบาทของพระโสณโกปิวิสเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า ครั้นโสณโกปิวิสเถระบวชแล้ว ไปทำความเพียรอยู่ที่ลีสวัน ท้า ความ เพียร เกิด ขนาค เติ น จ ง กร ม ไม่ ห ย ุ ด จนเท่าใดก็ไม่ได้อบรมธรรมพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งจึงมาดำริในใจว่า บรรดาสาวกของพระศาสดาที่ปรารภความเพียรแล้ว เราก็เป็นคนหนึ่ง ถึงอย่างนั้นจิตของเรายังไม่พ้นจากอาสวะทั้งปวงได้ สมบัติในตระกูลของเรายังมีอยู่ ถ้ากระไรเราจะสึกออกไปแสวงสมบัติและบำเพ็ญกุศลจะเป็นการดีกว่า ฝ่า ย พ ระ บ ร ม ศ า ส ต า ไ ค้ ท ร ง ท ร า บ ว ่า พระโสณโกปิวิสเถระปรารภความเพียรเดินจงกรมจนเท่าใดแล้วคิดเช่นนั้น จึงเสด็จไปถึงที่อยู่แห่งพระโสณ โกปิวิสเถระ ตรัสสอนให้ ปรารภความเพียรพอปานกลางไม่ยิ่งนักไม่หย่อนนัก ยกเปรียบเทียบด้วยสายพิณสามสาย ครั้นตรัสสอนแล้วได้กลับไปประทับ

พระโสมโกพิสเถระตั้งอยู่ในโอวาทที่พระบรมศาสดาตรัสสอน ปรารถนาความเพียรแต่พอประมาณ ไม่ยิ่งนัก ไม่หย่อนนัก เจริญวิปัสสนาไม่ช้าไม่นาน ก็ได้บรรลุพระอรหัตตผลฯ

๑.๖.๔

พระธรรมโกศาจารย์

ได้กล่าวถึงบทบาทของพระโสมโกพิสเถระในการเผยแผ่ฯ เนื่องจากพระโสมโกพิสเถระ มีความเพียรแรงกล้า แม้ท่านจะเป็นผู้มีร่างกายบอบบางเป็นสุขุมลชาติ แต่ก็มีความตั้งใจเข้มแข็ง บำเพ็ญธรรมด้วยความพยายามไม่ทอดทิ้ง

จนโลหิตไหลเประเป็นอันสถานที่จึงกรมเห็นปานนั้น

และด้วยเดชแห่งความเพียรที่แรงกล้าอันนั้นเอง

ทำให้พระผู้มีพระภาคเจ้าต้องทรงพระกรุณาเสด็จมาประทานโอวาทพิเศษ ซึ่งในที่สุดก็ได้บรรลุพระอรหัตตสมมโนรณ

เหตุนี้พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่องท่านไว้ในพระเอตทัคคสถาน ว่าเป็นยอดพระสาวกผู้มีความเพียร

เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในบรรดาพระอรหันต์ที่มากด้วยเมตตาธรรม รักจะให้เพื่อนบรรพชิตออกจากเรือนบวช ได้บรรลุโมกขธรรมทั่วกัน ดังนั้น

เมื่อมีโอกาสจะแนะนำเพื่อนพระสหายธรรมด้วยกัน ท่านก็จะถือโอกาสแนะนำทันที

เหตุนี้จึงมีโอวาทของท่านปรากฏในเถรคาถาถึง ๑๓ คาถา

๑.๖.๕

ประคม

ชีวประวัติ

ได้กล่าวถึงบทบาทของพระโสมโกพิสเถระว่าพระโสมโกพิสเถระได้ทำการอธิฐานที่จึงกรม ได้กระทำความเพียร

การเดินจงกรมได้มีโลหิตทุกหยด ครั้นเมื่อเท้าทั้งหลายวางลงไม่ได้ ท่านพยายามจงกรมด้วยเข้า

บางทีก็เดินด้วยมือ เมื่อท่านทำความเพียรมั่นคงอย่างนี้ ก็ไม่สามารถให้แม่โอกาสเกิดได้ก็คิดว่า

แม้ถ้าภิกษุอื่น พึงเป็นผู้ปรารถนาความเพียร ภิกษุนั้นพึงเป็นเหมือนเราไซ้ร ก็เรานี้แล

พยายามอยู่ถึงเพียงนี้ ก็ยังไม่สามารถยังมรรคหรือผลให้เกิดขึ้นได้ เราไม่ใช่อุกฤษฏ์บุญบุคคล

ไม่ใช่วิปจิตัญญบุคคล และไม่ใช่นะนยบุคคล เราพึงเป็นปทปรมะบุคคลแน่นอน

การบวชของเรจะมีประโยชน์อะไร เราจักเวียนไปเพื่อเพศอันต่ำ บริโภคโภคะทั้งหลายและทำบุญ

ลำดับนั้น พระศาสดาทรงทราบวิตกของพระเถรแล้ว ในเวลาเย็นพระภิกษุสงฆ์แวดล้อม เสด็จไป ณ

ที่นั่น ทอดพระเนตรเห็นทางจงกรมเป็นโลหิตแล้ว

ตรัสโอวาทพระเถระด้วยพระโอวาทไพเราะดังเสียงไพเราะแห่งพิณ
ตรัสกรรมฐานแก่ท่านเพื่อประโยชน์แก่การประกอบความเพียรและความสงบระงับ
แล้วเสด็จไปเขาคิชฌกูฏ แม้พระโสณะเถระได้รับพระโอวาทเฉพาะพระพักตร์พระทศพลแล้ว
คำ ร ัง อ ย ู ' ใน พ ร ะ อ ร ห ั ต ต ั
ลำดับนั้นในกาลภายหลังพระศาสดามีพระภิกษุสงฆ์แวดล้อมแล้วทรงแสดงธรรมในมหาวิหารเชตวัน
ทรงแต่งตั้งพระเถระไว้ในตำแหน่งเป็นผู้เลศกว่าพระภิกษุทั้งหลายผู้ปรารถนาความเพียร

๑.๖.๖ พระมหาบุญเลิศ ฐานทีนโน และคณะ

ได้กล่าวถึงพุทธานุญาตเกี่ยวกับพระโสณโกฬิวิสเถระว่า พระผู้มีพระภาคประทับ ณ เขาคิชฌกูฏ
กรุงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารจอมทัพแคว้นมคธทรงเรียกประชุมชาวบ้านจำนวนมาก
ที่อยู่ภายใต้การปกครองของพระองค์ ได้ทรงทราบข่าวว่า บุตรเศรษฐีชื่อ
โสณโกฬิวิสะมีขึ้นในที่พื้นเท่าที่ทรงใคร่จะได้เห็น จึงตรัสให้ไปเฝ้า
พochtพระเนตรแล้วก็ทรงสั่งสอนชาวบ้านเหล่านั้นด้วยเรื่องประโยชน์ปัจจุบัน
ตรัสให้เขาเหล่านั้นไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเพื่อสดับเรื่องประโยชน์ในอนาคต
พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอนุปพิกา และอริยสัจ ๔ ประการ
ชาวบ้านเหล่านั้นได้ปฏิญาณตนเป็นอุบาสกถึงพระรัตนตรัยตลอดชีพ ส่วนโสณโกฬิวิสะขอบวช
เมื่อบวชแล้วมีความเพียรพยายามมาก เติบงามจนเท่าแตกเลือดไหล
พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่าพระโสณโกฬิวิสะเมื่อยังไม่บวชเคยคิดพิณ
จึงทรงแสดงธรรมให้เดินสายกลางไม่ตึงเกินไป ไม่หย่อนเกินไป
เหมือนสายพิณที่ตั้งแต่พochtดังไพเราะ พระโสณโกฬิวิสะปฏิบัติตามก็ได้บรรลุพระอรหัตตผล
จากนั้นพระภาคทรงมีพุทธานุญาตให้ไสร้องทำไปไม่ชั้นเดียว

๑.๖.๗ กฤต สิริยะอาจ ได้กล่าวถึงบทบาทเกี่ยวกับพุทธานุญาตว่า

พระโสณโกฬิวิสเถระ เป็นผู้มีความเพียรแน่วแน่ในการกระทำกิจของตน
จนทำให้ฝ่ามือและเท้าแตก ด้วยเหตุนี้พระพุทเจ้าจึงทรงอนุญาตให้ภิกษุสวมใส่รองเท้าได้
พระพุทเจ้าจึงทรงยกย่องท่านเป็นผู้เลิศในทางปรารถนาความเพียร

๑.๖.๘ คณะอาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเซียง

ได้กล่าวถึงบทบาทเกี่ยวกับพุทธานุญาตของพระโสณโกฬิวิสเถระว่า
พระโสณโกฬิวิสะทำความเพียรจนเท้าแตก พระพุทธรองค์ประธานอนุญาตให้สวมรองเท้าได้

ท่านจึงได้กราบทูลขออนุญาตให้พระพุทธองค์อนุญาตภิกษุทั้งปวงด้วย
(ภายหลังพระมหากัจจายนะได้กราบทูลขอให้ภิกษุสวมรองเท้าหลายชั้นได้ในปัจจุบันชนบท)

๑.๖.๕ แม่ชีกฤษณา รักษาโณม ได้กล่าวถึงบทบาทของพระวินัยในครั้งพุทธกาล
ว่า ในครั้งนั้นพระพุทธเจ้าทรงเป็นประธานตัดสินด้วยพระองค์เองเป็นส่วนมาก
พระอุบาลีเถระได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าและภิกษุทั้งหลายให้ตัดสินอธิกรณ์มีจำนวน ๖
เรื่อง จะเห็นได้ว่าการตัดสินอธิกรณ์นั้น เป็นกระบวนการของสงฆ์ทั้งสิ้น
สงฆ์ใช้พระธรรมวินัยตัดสิน เมื่ออธิกรณ์เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์
ในเมืองไทยสมัยอมลชนเป็นผู้นำพิพากษาคัดสินเสียส่วนมาก
ซึ่งบางอธิกรณ์ภิกษุถูกใจโทษความผิดยังไม่ชัดเจน
ยังมีการสอบสวนตามกระบวนการของสงฆ์ว่าผิดจริงหรือไม่ ความผิดนั้นเป็นความผิดในระดับใด
แก้ไขได้หรือไม่ได้ สื่อมวลชนได้ตัดสินให้ภิกษุที่ถูกใจโทษพ้นจากความเป็นพระภิกษุเสียก่อนแล้ว
ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันควรใส่ใจหาทางแก้ไข
เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระธรรมวินัย

จากประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมา พระโสณโกปิวิสเถระ เมื่อได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ผล
มีความเบิกบานใจเสวยวิมุตติสุขในวิสุทธิผลที่ตนได้บรรลุ
จึงได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อพยากรณ์อรหันต์ผลซึ่งเป็นการบอกซึ่งอุปนิสัยของผู้ที่จะบรรลุ
พระอรหันต์ผล ส่วนในเรื่องความเพียร เนื่องจากพระโสณโกปิวิสเถระ แม้จะมีร่างกายบอบบาง
แต่ก็มีกำลังใจเข้มแข็ง บำเพ็ญปฏิบัติด้วยความพยายามไม่ย่อท้อ กระทั่งพื้นเท้าจะแตก
แต่ก็ไม่ล้มล้มลงเลย ความพยายาม
สุดท้ายได้รับพระมหากรุณาธิคุณเสด็จมาประทานโอวาทเรื่องการบำเพ็ญเพียรทางสายกลาง
ซึ่งในที่สุดก็ได้บรรลุพระอรหันต์ผล
และได้รับการสถาปนาจากพระบรมศาสดาให้อยู่ในตำแหน่งที่เป็นเลิศกว่าเหล่าภิกษุสาวกทั้งหลาย
ผู้ปรารภความเพียร ถึงกระนั้น ท่าที่ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามขึ้นมาว่า แท้จริงแล้ว
การบำเพ็ญปฏิบัติโดยไม่ย่อท้อหรือไม่อย่างใด
เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้พระโสณโกปิวิสเถระปฏิบัติตามทางสายกลาง ดูสายพิน
คือไม่หย่อนนัก ไม่ตึงนัก
แต่ในท้ายที่สุดพระโสณโกปิวิสเถระก็ได้รับเอตทัคคะทางด้านผู้ปรารภความเพียร

ใน ค ุ าน บ ท บ า ท ค ุ าน พ ุ ท ธ าน ุ ญา ต
พระพุทธรูปทรงปรารภเหตุที่พระโสณโกฬิวิสเถระบำเพ็ญเพียรอย่างหนักจนเท้าและฝ่ามือแตกเลือดไหลเประเปื้อน พระพุทธรูปองค์จึงทรงอนุญาตให้ท่านได้สวมรองเท้าชั้นเดียวได้ แต่ท่านทูลขอโอกาสให้ทรงพระพุทธานุญาตต่อพระสาวกรูปอื่นด้วยและก็มีพุทธบัญญัติว่าด้วยข้อห้ามการสวมใส่รองเท้าหลายชั้นๆตามๆมา

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาคนควา และรวบรวมจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและเอกสารอื่นๆ

๑.๗.๒ ศึกษาคนควาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีหนังสือตำรา เอกสารที่เป็นงานเขียนและวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ ศึกษาข้อมูลทั้งหมดที่ได้ด้วยการวิเคราะห์ ดีความ รวบรวมโดยผู้วิจัยจะศึกษาคนควาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคนควาและรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวมานั้นมาวิเคราะห์ดีความแล้วสรุปข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาคนความาประกอบเพื่อสรุปและอภิปรายผล

๑.๗.๕ สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑

ทำให้ทราบชีวประวัติของพระโสณโกฬิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบคุณธรรมและบทรบของพระโสณโกฬิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๘.๓ทำให้สามารถวิเคราะห์คุณธรรมและบทบาทของพระโสณโกปิวิสเถระที่ปรากฏในคัมภีร์ทาง
พระพุทธศาสนา

